

Nr 6.

Av herr **Petrén**, om skrivelse till Konungen angående åtgärd för fängelseläkarnas rättspsykiatriska utbildning.

Vid fjolårets riksdag väckte undertecknad en motion av följande lydelse:
"Av 1912 års riksdag beslöts en skrivelse med anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda frågan om fängelseläkarnas kompetens i rättspsykiatriskt avseende samt därefter vidtaga de åtgärder, som av utredningen kunde för-anledas, och, om så syntes erforderligt, inför riksdagen framlägga förslag i ärendet.

Sedan denna skrivelse blivit remitterad till fängvårdsstyrelsen, infordrade denna yttrande i ärendet av sin biträdande läkare, professor J. E. Johansson. Uti sitt den 30 oktober 1912 avgivna yttrande avstyrkte denne på anförda skäl införandet av bestämmelse om viss tjänstgöring å hospital såsom oeffter-givligt kompetensvillkor för fängelseläkartjänst, men föreslog, att fängvårdsstyrelsen genom anordnande av särskilda kurser i rättspsykiatri eller genom understöd för studieresor måtte tillmötesgå det från flera håll uttalade önske-målet, att de nuvarande fängelseläkarna sattes i tillfälle att öka sin rättspsykiatriska utbildning. Till denna uppfattning anslöt sig ock fängvårdsstyrelsen, som i underdånig skrivelse den 11 november 1912 — med fram-hållande av angelägenheten av att fängelseläkarna genom deltagande i sär-skild studiekurs eller annorledes vunne erforderlig rättspsykiatrisk utbildning — föreslog sådan ändring i Kungl. Maj:ts nådiga instruktion för fängvårdsstyrelsen och fängvårdsstaten, att fängvårdsstyrelsen erhöle rätt medgiva läkare vid fängvårdsanstalt att företaga resa i tjänsten för genomgående av studiekurs i rättspsykiatri.

Då förutsättningen för anordnandet av särskild undervisning i rättspsykiatri för fängelseläkare och blivande fängelseläkare vore inrättandet av en lärarbefattning i ämnet, väckte professor Gadelius i Karolinska institutets lärarkollegium förslag härom. Sedan alla i ärendet hörda myndigheter tillstyrkt detta förslag och sedan anordnandet å Långholmens centralfängelse av en avdelning för sinnessjuka och abnorma fångar, där lämpligt material skulle kunna ställas till förfogande för undervisningen i rättspsykiatri, blivit definitivt beslutat, beviljades arvode åt en lärare i rättspsykiatri vid Karolinska institutet. Enligt kungl. brevet den 5 mars 1920 skall denne hålla tvenne kurser årligen, vardera av två månaders längd.

Samma år dessa kurser började, framlade överinspektören för sinnessjuk-vården förslag om statsanslag till fängelseläkare för genomgående av rätts-

psykiatriska kurser och om stadgande, att genomgående av sådan kurs skulle föreskrivas som kompetensvillkor för ny läkare vid centralfängelse och straff-fängelse. Sedan centralstyrelsen för Sveriges läkarförbund i infortrat yttrande uttalat sig för att nyutnämnd fängelseläkare (undantagandes läkare vid kronohäkte) skulle förbinda sig att inom viss tid efter tjänstens tillträ-dande ha genomgått rättspsykiatrisk kurs och tillstyrkt förslaget om stats-anlag till genomgående av sådana kurser åt fängelseläkare, avgav medicinal-styrelsen den 11 februari 1922 yttrande i ärendet, däri särskilt framhölls önsk-värdheten av att *även de nuvarande läkarna vid centralfängelser och straff-fängelser* ville förskaffa sig den psykiatriska utbildning, som en två månaders kurs i rättspsykiatri avsåge att bibringa; och hemställdes för den skull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att bevilja ett anslag å 5,000 kronor till fem stipendier för fängelseläkares, eventuellt även andra legitimerade läkares deltagande i rättspsykiatrisk kurs under två månader, därvid dock enligt medicinalstyrelsens mening borde föreskrivas, att innehavare av sådant stipendium under beivstandet av kursen, vilken omfattar 4 timmars föreläs-ning i veckan, jämväl borde hava praktisk tjänstgöring vid sinnessjukavdel-ning eller sinnessjukanstalt, vilken tjänstgöring styrelsen tänkt sig anordnad dels vid centralfängelsets å Långholmen sinnessjukavdelning (till vilken före-läsningarna i fråga äro förlagda), dels vid sinnessjukanstalt, antingen Lång-bro eller Konradsberg.

Därpå väckte undertecknad vid 1926 års riksdag — i anledning därav att denna medicinalstyrelsens hemställan då ännu icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd — en motion, däri hemställdes, att riksdagen till stipendier åt fängelseläkare för genomgående av rättspsykiatrisk kurs måtte för när-mast följande budgetår anvisa ett extra anslag av 4,000 kronor.

Efter att hava omnämnt att *ännu icke en enda fängelseläkare* beivstat någon av de dittills hållna 10 rättspsykiatriska kurserna, utan att eleverna å dessa huvudsakligast utgjorts av medicine kandidater jämte en och annan i Stockholm boende legitimerad läkare, anfördes till stöd för den sålunda gjorda hemställan följande:

Det uttalade önskemålet att även den nuvarande generationen av fängelse-läkare måtte få den utbildning, som de rättspsykiatriska kurserna avse att meddela, har sålunda hittills alls icke blivit uppfyllt. Och man torde icke heller hava att räkna med att någon ändring härutinnan kommer att ske, förr än fängelseläkarna kunna komma i åtnjutande av stipendier för genom-gående av rättspsykiatrisk kurs, liksom stipendium plägar utgå till läkare, som genomgå ämbetskurs för vinnande av behörighet till förste provinsialläkar-tjänst. För detta ändamål beviljades sålunda anslag senast för budgetåret 1924—1925, av vilket anslag jämlikt kungl. brev den 11 april 1924 stipendium å 1,000 kronor finge tilldelas läkare för beivstande av den samma år anord-nade kursen i fråga, vilken omfattade en tidrymd av 2½ månader. Enligt

medicinalstyrelsens förslag skulle fem stipendier av samma storlek utgå till legitimerade läkare, som deltaga i rättspsykiatrisk kurs, därvid fängelseläkare skulle äga företräde. Förrän dylika stipendier blivit beviljade, torde — som av det anförda framgår — det med inrättandet av en lärarbefattning i rättspsykiatri åsyftade gagnet icke helt kunna vinnas. Emellertid synes det för närvarande icke vara anledning att annan läkare än den, som är anställd vid centralfängelse, straffängelse eller kronohäkte, erhåller rätt till stipendier för genomgående av rättspsykiatrisk kurs. Vad antalet dylika stipendier beträffar, bör väl icke ifrågasättas mindre än två för varje kurs. Därmed skulle fyra fängelseläkare årligen kunna erhålla understöd för genomgående av rättspsykiatrisk kurs.

Denna motion blev emellertid av riksdagen avslagen, sedan statsutskottet avstyrkt densamma med den motivering, att den då pågående utredningen av frågan om revision av gällande bestämmelser angående sinnessjuka först borde avvaktas. Numera har denna utredning blivit prövad av Kungl. Maj:t och riksdagen, och den 19 september 1929 utfärdade Kungl. Maj:t de nya författningarna angående vården av sinnessjuka. I samband härmed utfärdade Kungl. Maj:t även kungörelse om vissa ändringar i kungörelsen den 17 december 1915 angående villkor för behörighet till vissa civila läkarbefattningar. Av dessa ändringar må här nämnas ett stadgande, att det för behörighet till läkarbefattning vid annan under fängsvårdens inseende stående anstalt än sinnessjukavdelning — för läkare vid sådan kräves hospitalsöverläkarkompetens — liksom ock till läkarbefattning vid stadsfängelse erfordras att antingen vara behörig till befattning såsom andre läkare vid statens sinnessjukhus eller ock, förutom att vara legitimerad läkare, *hava genomgått rättspsykiatrisk undervisningskurs.*

Konsekvensen av denna skärpning i behörighetsvillkoren för fängelseläkare borde ju — synes det mig — hava varit äskandet av anslag till stipendier åt fängelseläkare för genomgående av rättspsykiatrisk kurs, liksom stipendier, såsom nämnts, pläga utgå för beivrande av de med viss tids mellanrum anordnade ämbetsläkarkurserna för vinnande av behörighet till förste provinsialläkartjänst. När anslag härtill senast beviljades, blevo dessa stipendier nedsatta från förutvarande 1,000 kronor till 700 kronor, vilket motiverades därmed, att deltagarna i dessa ämbetsläkarkurser, vilka äro ordinarie provinsialläkare, numera äga att under tiden för kursen bibehålla samtliga avlöningsförmåner obeskurta. En sådan förmån kan emellertid ej komma fängelseläkarna till del, utan torde dessa, då deras avlöning utgår i form av arvoden, tvärtom behöva avstå samtliga löneförmåner vid beivrande av utbildningskurs. Vid sådant förhållande synes det icke vara anledning att göra minskning i det av medicinalstyrelsen föreslagna beloppet å 1,000 kronor till stipendium åt läkare vid fängsvårdsanstalter för genomgående av kurs i rättspsykiatri.

Under återopande av här ovan från den förra motionen i ämnet återgivna motiveringen och med framhållande, att det alltjämt icke funnits någon fängelseläkare bland dem, som bevistat de rättspsykiatriska kurserna, får jag sålunda hemställa, att riksdagen till stipendier åt läkare vid fångvårdsanstalter för genomgående av rättspsykiatrisk kurs måtte för nästa budgetår anvisa ett extra anslag av 4,000 kronor.”

Denna motion blev av riksdagen avslagen, sedan statsutskottet angående densamma avgivit följande yttrande:

”Såsom i motionen erinrats, väckte herr Petrén vid 1926 års riksdag förslag av enahanda innehåll som det nu framlagda.

Vid prövning av detta förslag anförde utskottet, att utskottet, som visserligen till fulla insåge betydelsen av att de läkare, varom fråga vore, erhöles en tillfredsställande rättspsykiatrisk utbildning, likväl ansåge sig icke böra enbart på motionsvis framställt yrkande förorda, att anslag för berörda ändamål uppfördes å riksstaten. I enlighet med utskottets hemställan blev motionen ock av riksdagen avslagen.

Utskottet hävdar alltjämt den sålunda uttalade uppfattningen och får alltså, under framhållande av att Kungl. Maj:t icke torde underlåta att, för den händelse skäl därtill föreligga, för riksdagen framlägga förslag i ämnet, hemställa, att herr Petréns motion, I:24, icke må vinna riksdagens bifall.”

I anledning av detta yttrande får jag fästa uppmärksamheten därpå, att sedan år 1926, då jag första gången väckte motion i ärendet, den ovannämnda omständigheten tillkommit, att Kungl. Maj:t genom kungörelse, som *trätt i kraft med detta årets ingång*, föreskrivit det nya behörighetsvillkoret för fängelseläkare, att sådan skall hava genomgått rättspsykiatrisk undervisningskurs, därest han icke har tvenne tjänsteår som sinnessjukläkare. Konsekvensen av denna Kungl. Maj:ts föreskrift borde väl dock vara, att det beredes även de nu befintliga fängelseläkarna möjlighet att genomgå rättspsykiatrisk undervisningskurs. Då jag emellertid till fulla inser, att riksdagen icke beviljar anslag för ändamålet, förr än Kungl. Maj:t prövat med huru stort belopp stipendium bör utgå till fängelseläkare för bevistande av rättspsykiatrisk undervisningskurs, skall jag nu inskränka mig till att hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte, i anledning av 1912 års riksdagsskrivelse i ärendet, till slutlig prövning upptaga frågan om åtgärders vidtagande för att bereda fängelseläkare möjlighet till rättspsykiatrisk utbildning.

Stockholm den 16 januari 1931.

Alfred Petrén.